

Femte roten, tomt 44

Kvarteret Alströmer

Första roten 1637–57

Väster om västra lilla hamnen

Första roten 1657–70

Lilla Torget 5

Rådsförvanten Daniel Nilsson

1637: 11 mtl, 1638–39: 8 mtl, 1641: 10 mtl.

I detta kvarter, troligen på denna tomt (om man tar hänsyn till ordningsföljden i mantalslängden) bodde kyrkoföreståndaren och rådsförvanten Daniel Nilsson (död 13.3.1642) och sedermera hans änka *Karin Daniel Nilssons* t.o.m. 1659. Fröding berättade 1903 följande om Daniel Nilsson (i en artikel intendent Lars Olof Löof på Stadsmuseet ställt till mitt förfogande):

”I Daniel Nilsson träffa vi ändtligen en person med hvars lefnadslopp vi, tack vare superintendenten, magister Andreas Prytz likpredikan, äro fullständigt på det klara.

Han föddes i Nylöse 1591. Fadern var borgaren och handelsmannen i nämnda stad Nils Månsson, modern hederliga, gudfruktiga och dygderika matronan, hustru Ingeborg Söffringsdotter, som nu slutligen på sin ålderdom måste i sorg öfverlefva alla sina söner, vackre och förnämlige män. Den unge Daniel, som först hölls i skola i födelsestaden, skickades sedan för lärdom och tjänst till en förnämlig borgare i Lybeck. Gjorde i ungdomstiden med stor lycka och fördel tvänne resor till Spanien men på tredje resan dit vart han tillfångatagen af turken (afrikanska sjörövare), hvilken tog ifrån honom både skepp och gods och släppte honom själv tredje uti en liten båt ned i vilda hafvet, i hvilken båt han dock verkligen kom till Spanien och därifrån tillbaka till Nylöse. Gifte sig A:o 1624 med jungfru Karin, kyrkoherdens i (Stora) Lundby i Wättele härads, Olof Björnssons (?) dotter. Gud gaf honom mycket godt och lät rikedom och välsignelse vara i hans hus. Var en av svenska kyrkans föreståndare, allt sedan denna började byggas och försträckte till kyrkobyggnaden stora summor. Därtill vardt han slutligen äfven rådman, ett ämbete, som han dock på grund av sjukdom måste afsäga sig. Denna sjukdom tilltog allt mer och förde honom år 1642 i grafven.

I hvad som synes hafva varit Daniel Nilssons hufvudaffär, masthandeln, ådrog han sig, såsom man af riksregistraturen kan inhämta, vid ett tillfälle regeringens misshag. Han hade nämligen understått sig att af en borgare i Karlstad tillköpa sig ett parti master, som kronan genom en örlogskapten redan för sin räkning inköpt, samt låtit dessa master gå Trollhättan och älfven utföre, ett tilltag för hvilket han enligt regeringens befallning skulle ställas inför rätta.”

Den följande lilla berättelsen om en *engelsk båtsman Samuel Bruns* uppträdande, hämtat ur magistratsprotokollet 26.4.1637 nämner Daniel Nilssons hus – även de andra nämnda båda husen kan vi nu lokalisera:

”Hans Matsson, som på samma tid höll vakt, berättar med sin Corporliga Eed, att när han kom wed Daniel Nilssons huus, och sitt vaktareroop Continuerade, så hafwer Samuel Brun ropat efter honom som han ropat före, och när han är kommen wed bron, hafwer han frågat Samuel Brun, hwarföre han ropade efter sig, och gick så där med efter fort till dess han kom wed Nils Splitz-

fougdes huus, och ropade, hafwer han 2 gånger på nytt ropat efter. Hwarpå han gått tillbaka till Samuel Brun och tillfrågat, hwarföre han ropade efter honom, stötandes honom för bröstet med en stock. Sedan han är kommen wed Hans Spaldings huus Continuerandes sitt rop, hafwer Samuel Brun lupit efter honom, och slagit honom wed örat med en kep, när han wände sig om, då slog han fötterna undan, så att han föll neder på gatan, och när han opkom, hafwer han stått så länge stilla till dess vakten ankom, och när Samuel såg vakten komma, hafwer han kastat sig neder på gatan lika som han hafwer warit dödslagen, och emedan han låg således stilla, när Hans Wisher och Hans Wacob kom löpandes och kende på honom, då sade de, att han var dödslagen etc” (men det var han nu ej).

Daniel Nilsson hörde till arrendatorerna av Kvibergs landerier. Han var en av stiftarna till ett kompani för karduanberedning. Han måste ha haft ett mycket stort hushåll. – 1637 svarade han för hela 11 mantal och även änkan svarade aldrig för mindre än fem men ofta för sju, åtta mantal.

H Karin s Daniel Nilssons (Carin Olofsdotter)

1642–43: 8 mtl, 1644–47: 7, 6, 7, 8 mtl, 1649–51: 7, 7, 8 mtl, 1652–55: 8, 5, 6, 6 mtl, 1656, 1657v (I)

Erich Fransson (Schröder)

Under 1650-tal hos hustru Karin Daniels. Född i Lidköping. Blev med tiden en av Göteborgs framgångsrikaste handelsmän.

Den 6.9.1642 KR: Karin Daniel Nilssons genom Bartel Larsson mot *Rutger von Akern* def (d.v.s. frånvarande)

Hustru Carin Olofsdotter erhöll som änka den 10.5.1651 i arrende av staden kvarnanläggningarna vid Lilla Edet, det första året innefattande både mjöl- och sågkvarnar, därefter enbart fyra sågkvarnar.

Den 18.12.1655 övertog sonen *Nils Danielsson* arrendet efter modern. I Karlstads rådhusrätt 1663 omtalas i februari ”Hustru Karin Daniels i Göteborg son Nils Danielsson” som 16.7.1662 hade erkänt, att av sal Daniel Sandersson var levererade 17 skeppund stångjärn för 2 läster salt, vilka 2 läster salt rådman Björn Nilsson sade sig också ha måst betala. Denne Nils Danielsson (Borgenström), som avled före maj 1671, övertog aldrig moderns fastighet utan var bosatt i egen fastighet (5.64) nära Nye Port men *Elisabeth Spalding*, Nils Danielssons änka, bosatte sig en tid här i 5.44 efter den stora branden i Nils Danielssons föräldrahem men återflyttade till 5.64.

Daniel Nilssons dotter *Ingeborg Danielsdotter* var gift handelsmannen *Bartel Larsson* (död före 1645, varefter hon gifte om sig med *pres. Hans Spalding*, se 5.64).

Att Daniel Nilssons hus måste ha varit ganska stort framgår bl.a. utom av mantalslängdernas uppgifter om de många där bosatta även av att det användes som riktmärke i stadsskildringar. När det hade övergått till nästa ägare, mågen

Hans Wulff

fick det äran att avbildas på *Peter Hectorsson Loffmans* skiss över Göteborg 1666 och nämnes då som ”Hans Wulffs (hus) under Skogen”.

(Se t.ex. Moberg & Schånberg, Vägen till Göteborg, sid. 85).

Hans Wulff verkade som handelsman men som en icke särskilt framgångsrik sådan. Han bodde tidigare 1659–61 rote 15 (tomt 6.9, Ostindiska Kompaniets tomt) men omtalas 1663–63 rote ett.

I Karlstads RR omtalas Nils Danielssons tjänare *Olof Björnsson* från Göteborg med fullmakt av Nils Danielsson och Hans Wulff, som krävde rådmann Björn Nilsson på grund av ett köp mellan honom och hustru Karin Daniels 1654 av den gård Björn Nilsson bodde i.

Att Hans Wulff var måg till Daniel Nilsson framgick av "Ränte och Byggningskollegiets" protokoll den 27.11.1673, då det talas om Hans Wulffs sahl Fr. Schwiegermutter Karin Danielsdotter (givetvis felskrivning för Karin Olofsdotter). Det rörde sig om att en tullskuld Hans Wulff krävdes på till staden för masthamnens räkning på 13½ d smt, vilken intygades av den tidigare tullförvaltaren Ambjörn Eriksson. Hans Wulff erbjöd sig att betala med trävirke, då han saknade pengar. Själv hade han endast ringa del i masthamnen, resten använde ("gebrauchte") Olof Biörsson. – Han hustru omtalas blott som fadder hos Hans Gerdes ("Gerdessen") i okt. 1676.

Hans Wulff nämnes 30.7.1662 tillsammans med *Cornelius Claesson* som befraktare av det holländska skeppet *Krabbe*. De hade upprättat en kontrakt med dess skeppare Simeon Claesson om att löpa in med sin intagna last till S Lucas. Lasten skulle där försäljas av superkargören, varefter skeppet skulle löpa till S. Hubes för att hämta salt. Skepparen löpte stället till Calis [Cadiz?] i Spanien, vilket förorsakade "kostnad, skada och schimpf". De begärde 100 rdr i ersättning. Samma år i september krävdes Hans Wulff av köpmannen Nicolaus du Chemin i Rotterdam som cautionist för Henrich Cleinsson, vilken den 4.12.1662 sades sitta fången i Barbariet. Han hade själv blivit krävd på skulden, när han var här den 1 sept. Per Carlsson från Kungälv krävde i september 1663 Hans Wulff (representerad vid ett tillfälle av sin broder), hustru Elsebe sal Hans Jürgensson och Cornelius Claesson. De hade hyrt honom att följa deras befraktade skepp *Krabbe* till Spanien, där han skulle försälja deras skeppsladdning. I hyra per månad hade han lovats 16 rdr men han hade inte fått sina förtjänade penningar. Befraktarna anförde, att han inte hade lytt deras order utan nedsatt godset (6 406 st. bräder) hos en för dem obekant man Johan von der Vort. Johan von Saveland, Cornelius Braun, Jacob Herwegh och Jacob von Herten skulle förlika parterna. 1667 skulle Hans Wulff betala 80 rdr till sal Damed Linnartz sterbhus och erbjöd som betalning "wahrer, Beck eller bräder".

När Lukas Lütke från Hamburg 1667 krävde in sina fordringar av göteborgarna, sammanlagt 13 705:16 rdr, var Hans Wulff den som var mest skyldig med 6 555 rdr i skuld, därefter svågern Nils Danielsson som var skyldig 3 204 rdr: övriga kreditorer var *Ulrik Stenkampf* 1 949 rdr, *Johan Elers arvingar* 1 225:16 rdr *Nils Assmundsson* 142 rdr, *Henrik Jöransson* 250 rdr, *Peder Svensson* 250 rdr, *Sven Bengtsson*. Lucas Lütkes fordringar: se 5.64.

Men Hans Wulffs skuld till Lucas Lütke tycks ha varit större än så. Den 22.7.1667 krävde denne vid överrätten genom *Paul Albert Fabricio* Hans Wulff på den enorma skulden 31 915 rdr. Rätten gav Hans Wulff 14 dagars uppskov, eftersom han var bofast borgare i staden och inte hade övertygats om någon likvid skuld. Genom sin fullmäktige *Torsten Salomonsson* beklagade Hans Wulff den 4 nov. s.å. sin opasslighet och antog att han med ankommande tyska post erhöll de räkningar och anvisningar, som skulle bemöta Lucas Lütkes krav.

Tillsammans med *Matthias Hansson på Esperö* ägde Hans Wulff *skutan Duvan*. Matthias Hansson krävde den 9.10.1667, att Hans Wulff skulle betala den räkning för tågverk till skutan, som reparebanans direktör hade presenterat. Den 21.2.1670 fordrade Matts Hansson i Esperö Hans Wulff på betalning för en tredjedel i skutan.

Den 11.1.1669 talas om "Hans Wulffs till Pres. Hans Spaldings arvingar transporterade hus". Något stenhus rörde det sig icke om och Hans Wulff måste ha återköpt sitt hus, ty den 18.4.1672 nämnes "de förrottne gårdar under ekeskogen Hans Wulff och Berge Hansson (4.40v) tillhöriga".

Hans Wulff hade emellertid icke gjort sig fri från skulden eller hade skuldsatt sig på nytt, ty den 3.9.1689 nämndes det i magistratsprotokollet, att *handelsmannen Diedrich Stegh, Frantz snickare* och *Peder Olufsson murmästare* skulle värdera ”avlidne Hans Wulffs hus och gård vid Lilla Torget uti vilket H. Pres. Spaldings arvingar till sin betalning immitterade äro”.

En yngre Hans Wulff – eventuellt son – var väl den *amiralitetskapten Hans Wulff*, efter vilken bouppteckning företogs den 2.9.1711 (1712?). Han efterlämnade änkan Maria Elisabeth Olbers. Han hade tidigare varit gift med *Christina Jönsdotter* och hade i detta äktenskap sönerna *Cornelius* och *Hans Wulff* och döttrarna *Lischen, Annika* och *Maria*, vars mormor var *handelsmannen Jöns Anderssons hustru Annika Wilhelmsdotter*. (Jöns Andersson gift första gången med *Cecilia Svensson*).

Anders Jacobsson (Dahl), köpman

1678–79, änkan 1681.

Han avlöste sannolikt Hans Wulff som hyresman. Han bodde tidigare i sin svärfader borgmästare Anders Gunnarssons gård: se 5.39. Se också 5.41.

Hustru Elisabeth Nils Danielssons köpmansänka (Elisabeth Spalding) 1673–81 M1676, ej tomt

Efter Nils Danielssons död bosatte sig hans hustru Elisabeth Spalding i svärföräldrarnas kvarter. Till att börja med förefaller hon att ha bott som hyresgäst hos räntmästare Jacob Larsson. Ännu 1691 ägde hon stenhuset vid Nye Port (se nedan) och tillsades 1682 att nedriva en fallfärdig mur. I egenskap av arvinge efter pres. Hans Spalding övertog hon någon gång efter 3.9.1689 Hans Wulffs gård. Den 30.4.1695 pantsatte hon sin gård vid Lilla Torget mellan insp. Lars Bratt å ena sidan och handl Jacob Jörgensson å den andra. Hon ägde gården enligt taxeringslängden 1696–97. Enligt Maja Kjellin skulle hon ha gift om sig med *landskamrer Egidius Giers* i Jönköping. Som änka efter Nils Danielsson klagade hon enligt registraturen 1670–71 (enl Ba:2) över den stora förlust och skada, som hon hade lidit genom den av henne arrenderade sågkvarnen vid Lilla Edet, som hade stått stilla i två år på grund av brist på vatten, varför hon anhöll om befrielse från att erlægga arrendet. Hon hade också lidit stor skada av eldsvådan 1669. Men staden hade själv arrenderat hela strömmen och måste betala hela arrendet.

Rådman Johan Beckman

bebodde 1710 gården liksom ”tvenne båtekarlar på dess båt”. Efter hans död den 11.3.1716 ägdes den av hans änka, som innehade gården till sin död (begr. D 19.3.1727). Gården övertogs därefter av Johan Beckmans måg Johan Fredrik Brusewitz d.ä. (se nedan).

I en skrivelse till magistraten (EIIa:12, 9.11.1696) bemötte Johan Beckman sin svåger *inspektoren Bratts* skrift angående förmynderskapet för Beckmans hustrus kusin *jungfru Johanna Margareta Jacobsdotter*, som varit hos Beckmans svärmöder med sina systrar, sedan deras föräldrar avlidit. Sal Henrik Braun Johan hade varit förmyndare. Föreslagen efterträdare var Beckmans svåger Riddersvärd eller Johan Beckman själv. Riddersvärd fruktade att bli bortkommenderad, varför Johan Beckman trots ovilja antog förmynderskapet.

Ytterligare upplysningar om släktskapsförhållandena får man i kämnärsrätten den 1.9.1713, då det anfördes, att preses i denna rätt Johan Beckman icke var i närmare skyldskap med provincia-
linsp. Olof Elgfoot än att Elgfoots förra hustru varit syskonebarn (kusin) med Beckmans hustru.

1712 (RR s. 681 och 697) uppvisade rådman Johan Beckman inventarium från år 1691, innan han trädde i äktenskap med ”sin nuvarande kära hustru”. Inget mödernearv hade utfästs till den båda

sönerna i första äktenskapet *Johan och Marcus Beckman*. Han hade bekostat den nu avlidne sonen Johans studier.

I brev till magistraten 28.6.1715 (EIIa:27) visade sig Johan Beckman, ”rådman sedan 39 år”, misslynt över att inte själv ha fått ordna frågan om ”extraordinarius”: han rekommenderade *Anders Aurell*.

Almquist (II:209–10) redogör för sågkvarnsanläggningarna vid Lilla Edet, vilka förstördes av danskarna 1676. Hans von Gerdes föreslog för regeringen 1681 att han med insats av kapital (beräknat till 4 000 d smt) skulle återuppbygga bruket. Rådman Johan Beckman blev med tiden von Gerdes kompanjon i företaget, så att vardera erlade hälften av arrendesumman (300 d smt). Genom skatteköp den 5.12.1719 blev anläggningen, som vid rannsakingen av 1697 års kvarnkommission befanns omfatta 8 sågkvarnar *Hans von Gerdes* och hans dåvarande hustru *Anna Catharina Beckmans* egendom. Den 18.1.1720 sålde kronan till de förra arrendatorerna borgmästare Hans v Gerdes och rådman Beckmans änka Catharina Beckman f. Spalding de 8 sågkvarnarna med laxfiske och Holmen för 1 200 d smt. Sex av sågarna sågade endast 6 alars stockar. Vid köpet delade H v Gerdes och rådmanskan Beckman sågarna, så att de var och en erhöll en stor och tre små sågar. ”Genom denna försäljning svalnade kronans intresse för Lilla Edet märkbart.”

Stadsmäklaren och rådmannen Johan Fredrik Brusewitz d.ä.

(döpt den 21.3.1690, död före 30.11.1742, då bou gjordes). Johan Fredrik Brusewitz erhöll efter att från 1711 som handelsbiträde ha biträtt sin fader *Martin Brusewitz* (född 1646, död 1720), själv inträde i Handelssocieteten 1722 och burskap 10.2.1724. Äktenskapet med Johan Beckmans dotter *Elisabeth Beckman* ingick han 9.5.1721 Enligt uppgift 1.3.1725 hade han 1724 låtit begrava sin lilla dotter i sin svärmoder Catharina Beckmans grav.

Han bodde 1730 i gården med *drängen Hans Eriksson* och *inspektoren Ludvig Fahlgren*. Avlidna rådmanskan Catharina Beckmans gård vid Lilla Torget uppbjöds den 1.9.1735 av *jungfru Johanna Catharina Bruhn* för en fordran hon hade på sterbhuset på 945 daler 24 öre.

Den 21.3.1735 blev Johan Fredrik Brusewitz stadsmäklare efter *Johan Chambers* (se ovan). Elisabeth Beckman var som änka ägare av gården till sin död 1777. Hennes mor var Johan Beckmans andra *hustru Catharina Bergström* (Berg I:1, 261).

1685–90–1800 Herr *Justitieborgmästare Carl Gustaf Brusewitz*, som 1800 dessutom var hovrättsråd. Ibm 1786 *Petter Hammarberg*

1807 betecknas fastigheten som *handelsman Rutger Ludvig Bliedbergs* ödetomt under byggnad Uppbud den 2.2.1807. R. L. Bliedberg inträdde i HS den 23.9.1803 och fick burskap som handl 7.10.1801. Han hade i 7¼ år biträtt herr Ol. Jacobsson i Landskrona och i 12 år herr C H Åkerman i Göteborg. Se Berg II:1–2, 298, II:3–4, 460.

Handl Olof Wijk uppbjöd 5.44 den 26.2.1816 HS den 16.7.1807, burskap 5.2.1808. Han visade vid inträdet i HS skriftligt intyg från herrar J. Smith och David James Scott, att han tjänat i nio års tid vid avlidne herr James Christies handelsrörelse och sedermera förestått denna med trohet, nit och skicklighet.

Grossh Isac P Valentin uppbjöd 5.44 den 25.6.1855. Han betecknades som skyddsjuden och anmälde vid inträdet i HS den 14.12.1809, att han efter nio års tjänst på handelskontor i trenne år hade varit handelsborgare i sin födelsestad Hamburg, varifrån han i denna egenskap 1807 kom hit till riket. Han hade rekommenderats av kommerserådet N. Björnberg och Anthony Wendler.